ÚKZÚZ

Zpráva o činnosti Sekce zemědělských vstupů za rok 2024

Brno 2025

Č.j.: UKZUZ 083656/2025

Kolektiv autorů:

Mgr. Šárka Poláková, Ph.D.
Ing. Dušan Reininger, Ph.D.
Ing. Michaela Smatanová, Ph.D.
Ing. Jaroslav Houček
Ing. Michal Beránek
Ing. Jiří Fiala, Ph.D.
Ing. Olga Venerová
Ing. Tomáš Jedlička
Ing. Andrea Blažková
Ing. Jitka Havlová
Ing. Robert Tůma
Ing. Pavel Minář, Ph.D.
Ing. Jana Ondráčková
Ing. Kristina Svobodová

Schválil:

Ing. Josef Svoboda, Ph.D.

Obsah

ÚVOD ... 4
1 ODDĚLENÍ KRMIV (OdK) ... 4
1.1 Úřední kontroly krmiv ... 4
1.1.1 Běžné kontroly ... 6
1.1.2 Cílené kontroly a monitoring krmiv ... 6
1.1.3 Screening PFAS ... 7
1.1.4 Radioaktivní kontaminace ... 7
1.1.5 Mimořádné kontroly ... 7
1.2 Evidence krmivářských provozů ... 7
1.3 Biologické zkoušení krmiv (BZK) ... 8
2 ODDĚLENÍ HNOJIV (OdH) ... 10
2.1 Schvalování ... 10
2.2 Odborný dozor ... 10
3 ODDĚLENÍ VÝŽIVY ROSTLIN (OdVR) ... 11
3.1 Agrochemické zkoušení zemědělských půd ... 11
3.2 Dlouhodobé stacionární výživářské zkoušky a lyzimetrická sledování ... 13
3.3 Vegetační nádobové zkoušky a krátkodobé testy ... 13
4 ODDĚLENÍ PŮDY A LESNICTVÍ (OdPL) ... 14
4.1 Oblast zemědělské půdy ... 14
4.1.1 Bazální monitoring půd (BMP) ... 14
4.1.2 Registr těžkých kovů ... 15
4.1.3 Monitoring kalů z čistíren odpadních vod ... 16
4.1.4 Monitoring kvality půdy a rostlin po aplikaci kalů ... 16
4.1.5 Monitoring sedimentů ... 16
4.2 Lesnická činnost ... 16
5 ODDĚLENÍ KONTROLY A APLIKAČNÍ TECHNIKY (OdKAT) ... 17
5.1 Kontrolní testování aplikační techniky ... 17
5.2 Registrace distributorů POR ... 18
5.3 Vzájemné uznávání pomocných prostředků ... 18
6 ODBOR PŘÍPRAVKŮ NA OCHRANU ROSTLIN (OPOR) ... 18
6.1 Osvědčování způsobilosti pracovat podle zásad GEP ... 21
7 ODBOR KONTROLY ZEMĚDĚLSKÝCH VSTUPŮ (OKZV) ... 21

7.1 Kontroly podmíněnosti 21
7.1.1 Zjištěná pochybení 23
7.2 Národní kontroly 23
7.2.1 Kontroly v oblasti krmiv 23
7.2.2 Kontroly v oblasti hnojiv 24
7.2.3 Kontroly přípravků na ochranu rostlin v obchodní síti 25
7.2.4 Kontrola nakládání s přípravky na ochranu rostlin u profesionálních uživatelů 25
7.2.5 Kontroly ekologického zemědělství 26
7.3 Kontrolní testování aplikační techniky 26
7.4 Delegované kontroly 27
7.4.1 Kontroly podmínek v rámci agroenvironmentálně - klimatických opatření a agroenvironmentálně navazujících klimatických opatření 27
7.4.2 Kontrola ekologicky hospodařících zemědělských podnikatelů 27
7.4.3 Kontrola minimálních požadavků u celofaremních ekoplateb 27
7.4.4 Odebírané vzorky krmiv a rostlinného materiálu pro potřeby SÚJB a SZIF 27
7.5 Odborná způsobilost pro nakládání s POR 28
7.6 Statistika spotřeby POR 29

ÚVOD

Sekce zemědělských vstupů (SZV) zahrnuje činnosti v oblasti krmiv, hnojiv, půdy, lesnictví, přípravků na ochranu rostlin a souvisejících úředních kontrol. V současnosti má dva odbory: Odbor kontroly zemědělských vstupů (OKZV) a Odbor přípravků na ochranu rostlin (OPOR) a pět přímo řízených oddělení.

I nadále probíhá na sekci úzká spolupráce mezi jednotlivými odbory a odděleními, ve spolupráci byl rovněž zpracován roční plán kontrolní a analytické činnosti za účelem zajištění koordinace kontrolní činnosti, odběrů a analýz vzorků. I v roce 2024 se zaměstnanci jednotlivých odborů a oddělení podíleli na tvorbě legislativy (národní i evropské), organizovali vzdělávací akce, přednášeli na konferencích, školeních a dalších akcích pro odbornou veřejnost, vykazovali publikační činnost a poskytovali informace podle příslušných právních předpisů.

Tato zpráva uvádí přehled stěžejních činností jednotlivých odborů a oddělení SZV v roce 2024, dále jsou ve zprávě uvedeny počty a výsledky kontrol a odběrů vzorků, stejně jako výsledky ostatních činností sekce.

1 ODDĚLENÍ KRMIV (OdK)

1.1 Úřední kontroly krmiv

Úřední kontroly krmiv, doplňkových látek a premixů provádějí inspektoři OKZV podle ročních plánů kontrolní činnosti, v souladu s metodickými pokyny. Kontroly provozů probíhají bez předchozího upozornění. Úřední kontroly jsou zaměřeny na všechny fáze výroby, skladování a používání krmiv, doplňkových látek a premixů.

V oblasti krmiv ÚKZÚZ provádí následující typy úředních kontrol:

- **běžné kontroly** dodržování legislativy při výrobě a uvádění krmiv,
- **cílené kontroly** eliminace nejčastějších rizik bezpečnosti krmiv,
- **monitoring** krmiv zaměřený na výskyt mykotoxinů,
- **mimořádné kontroly** vyžádané externími subjekty, včetně kontrol RASFF,
- **registrační kontroly** výroby a uvádění krmiv.

Počty úředních kontrol (s výjimkou kontrol mimořádných a registračních) jsou plánovány na základě analýzy rizik, která zahrnuje zejména počty provozů, které mají být kontrolovány, druhy činností, které kontrolovaný provoz vykonává, pozici a význam subjektu na trhu a počet závad zjištěných v uplynulém období.

V roce 2024 vykonali inspektoři ÚKZÚZ celkem 1630 úředních kontrol krmiv, mimo kontrol podmíněnosti a národních kontrol krmiv v zemědělské prvovýrobě. Konkrétní počty kontrol, vztažené k jednotlivým činnostem v kontrolovaných provozech, ukazuje následující tabulka. Některé zemědělské provozy mají registrováno více provozovaných činností, které byly prověřovány v rámci jedné úřední kontroly. Z tohoto důvodu matematický součet kontrol jednotlivých typů provozů překračuje výše uvedený počet fyzicky provedených úředních kontrol krmivářských provozů.

Četnost kontrol je předem stanovena podle výsledku analýzy rizika provozů a prováděných činností, kdy jsou plánovány zpravidla 1-4 kontroly v podniku ročně (1 kontrola

u distributorů nebo dodavatelů, mobilních mícháren, 2-4 kontroly například u výrobců premixů).

Úřední kontroly ověřují dodržování požadavků při provozování všech registrovaných činností krmivářských podniků. Aktuální legislativní požadavky jsou implementovány do kontrolních listů, které mají inspektoři v terénu k dispozici. Je tak zajištěn koordinovaný a jednotný výkon kontroly ve všech regionech. Pokud je zjištěno porušení předpisů, zjišťuje se závažnost závady i její rozsah. Závažná porušení se obvykle řeší uložením zvláštního opatření, nutného pro odstranění příčiny a eliminaci následků.

Počty registrovaných a kontrolovaných provozů v roce 2024

Činnost	Počet provozů v evidenci ÚKZÚZ	Počet provedených kontrol *
Výrobci krmných surovin	410	244
Výrobci krmných směsí registrovaní	278	427
Výrobci krmných směsí schválení	105	302
Výrobci doplňkových látek registrovaní	6	12
Výrobci doplňkových látek schválení	6	14
Výrobci premixů registrovaní	6	37
Výrobci premixů schválení	29	78
Faremní výrobci krmiv pro vlastní chov	361	375
Mobilní výrobny	54	49
Dovozci	269	167
Distributoři	938	367
Dodavatelé	1499	729
Dopravci	1707	1
Prvovýrobci	28803	245

* některé kontrolované provozy mají více registrovaných činností

Procentické zastoupení provedených kontrol podle činnosti provozů v roce 2024

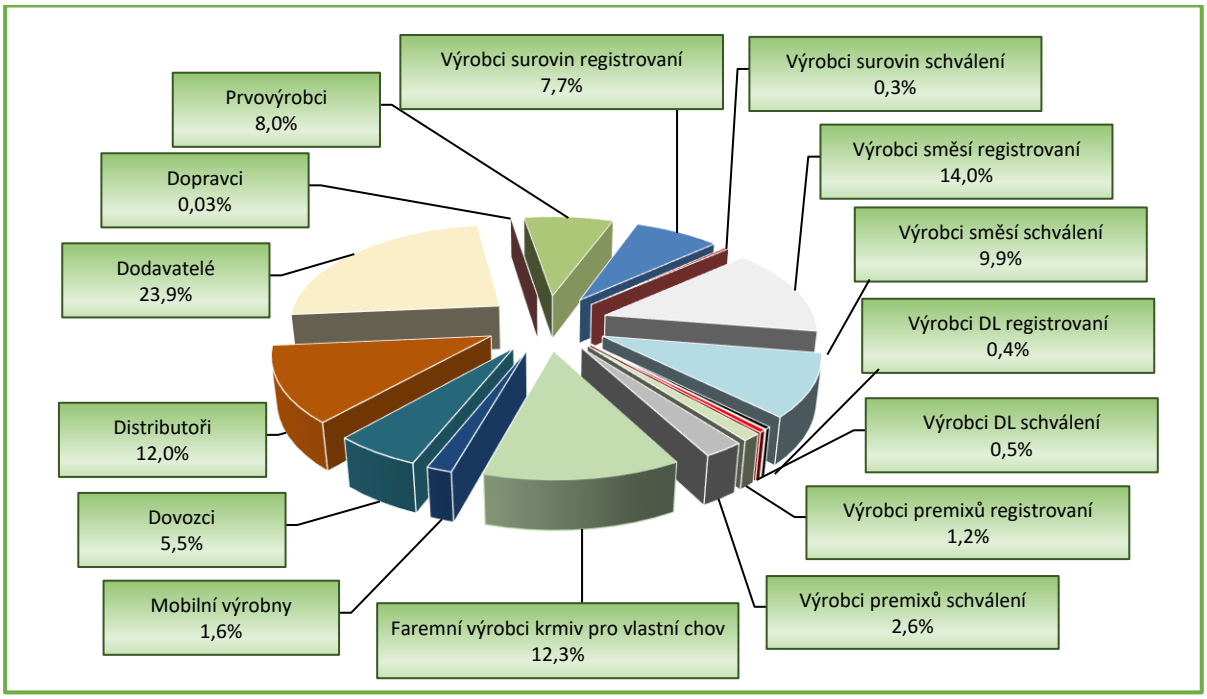

1.1.1 Běžné kontroly

Představují plánované kontroly, které zahrnují více oblastí (plnění podmínek registrace/schválení, označování, kontroly zařízení a vybavení, HACCP, dokumentace atd.). Oblasti, na které se inspektor zaměřuje, ovlivňuje okamžitá situace v provozu a inspektor se může na místě rozhodnout, co bude při kontrole sledovat. Součástí běžné kontroly může být odběr vzorku ke stanovení bezpečnostních ukazatelů a deklarovaných parametrů jakostních znaků uváděných v označení.

V roce 2024 bylo odebráno 307 vzorků krmiv, z toho nevyhovujících bylo 95 analyzovaných vzorků (30,9 %). Ve většině případů (63 vzorků) se mírná odchylka deklarovaného složení týkala pouze jednoho ze spektra ověřovaných parametrů výrobku a neměla tedy významný vliv na jeho celkovou jakost a kvalitu. U jiných 22 krmiv se nedodržení deklarovaného obsahu týkalo většího počtu ověřených parametrů současně. Rovněž byla zjištěna 2 krmiva nevhodná pro daný účel použití a 8 vzorků krmiv s ohroženou bezpečností, které byly neprodleně staženy z trhu. Pro srovnání v roce 2023 běžné kontrole nevyhovělo 30,2 % odebraných vzorků.

1.1.2 Cílené kontroly a monitoring krmiv

Jsou to plánované kontroly, primárně zaměřené na posouzení bezpečnosti krmiv. Součástí cílené kontroly je vždy odběr vzorku krmiva, u kterého se posuzuje, zdali cíleně sledovaný parametr vyhovuje legislativním požadavkům. Může se jednat např. o ověření nepřítomnosti zakázané látky, dodržení limitu maximálního obsahu rezidua nežádoucí látky či respektování povoleného rozsahu dávkování doplňkové látky a její správné používání nebo označování. V rámci cílené kontroly, včetně monitoringu krmiv, bylo v roce 2024 posouzeno 558 vzorků krmiv, nevyhovujících bylo 26 vzorků (5,3 %), avšak pouze 9 vzorků (1,6 %)

nesplnilo požadavky zaměření cílené kontroly (z toho 5 krmiv s ohroženou bezpečností, vyžadujících stažení výrobku z trhu, 1 krmivo s rezidui medikační látky, indikující nutnost úpravy systému dekontaminace výrobní linky po medikaci a 3 krmiva se závažnou nejakostí deklarovaných parametrů složení). Ostatních 17 závadných vzorků vyhovělo zaměření cílené kontroly, ale nebylo dodrženo deklarované složení hodnoceného krmiva (11 vzorků s nedodržením obsahu jednoho deklarovaného parametru a 6 krmiv se závažnou nejakostí více deklarovaných parametrů).

1.1.3 Screening PFAS

Pro orientační zjištění obsahu nejrozšířenějších perfluorovaných a polyfluorovaných látek (PFAS) byly odebráno 14 vzorků krmiv. Průmyslové sloučeniny PFAS jsou vlivem stabilní chemické vazby uhlíku a fluoru perzistentní v životním prostředí. Jejich negativní vliv na živé organismy je předmětem výzkumu, limity maximálního obsahu v krmivech v současnosti nejsou stanoveny.

1.1.4 Radioaktivní kontaminace

V rámci monitoringu radioaktivní bezpečnosti krmiv bylo odebráno 50 vzorků převážně objemných krmiv rostlinného původu na žádost SÚJB ke stanovení radiační kontaminace. Výsledky úrovně radioaktivity v krmivech jsou v ČR dlouhodobě vyhovující.

1.1.5 Mimořádné kontroly

Nejsou součástí plánu, jedná se o kontroly, které vyvolají vnější podněty, např. varování ze systému RASFF, stížnosti spotřebitelů, nebo informace od krajských veterinárních správ. V roce 2024 bylo uskutečněno celkem 22 kontrol na podnět (SVS, podněty spotřebitelů, RASFF), při kterých byly zjištěny 2 případy porušení platné legislativy a pro jejich odstranění byla uložena 2 zvláštní opatření. V rámci kontrol byly odebrány 2 vzorky krmiv, oba byly posouzeny jako vyhovující.

1.2 Evidence krmivářských provozů

V registračním systému ÚKZÚZ bylo k 31. 12. 2024 evidováno 23 011 subjektů, které požádaly o registraci krmivářských provozů pro činnost výroba, uvádění do oběhu, prvovýroba nebo doprava krmiv. V převážné většině se jedná o fyzické osoby – 17 317 subjektů, právnické osoby – 5 676 subjektů a 18 zahraničních právních subjektů, které mají v ČR registrovaný provoz. Celkem bylo u těchto subjektů k tomuto datu evidováno 33 688 provozů, z toho schválených bylo 301 a registrovaných provozů 2 402, provozů zemědělské prvovýroby bylo 28 803, dopravců krmiv 1707 provozů a 479 provozů, které nespadají pod povinnost registrace, ale byly ve sledovaném období kontrolovány nebo jsou v registračním řízení.

V roce 2024 bylo nově schválen 1 a registrováno 490 provozů, z toho 360 provozů zemědělské prvovýroby. Změny v evidenci byly provedeny u 488 provozů, z toho u 60 schválených a 428 registrovaných provozů. Z evidence bylo vyjmuto 296 provozů (z toho 14 schválených, 282 registrovaných).

Meziročně se největší nárůst nově registrovaných provozů týká dopravců krmiv a mírně provozů zemědělské prvovýroby. Počty výrobců krmiv pro hospodářská zvířata zůstávají přibližně stejné a stále trvá mírný nárůst počtu provozů výrobců a dodavatelů krmiv pro zvířata v zájmovém chovu. Mírně ubylo provozů uvádění krmiv na trh, a to ve všech kategoriích. Zde to ale bylo způsobeno hlavně zrušením provozů, které delší dobu činnost nevykonávaly a možností dočasně pozastavit registraci provozu.

Inspektoři v roce 2024 během provedených 1875 úředních kontrol krmiv zaznamenali v prověřovaných provozech celkem 22 závad neodstranitelných v průběhu kontroly. Dále bylo zjištěno 56 marginálních závad, které byly odstraněny již v průběhu úřední kontroly. Ve srovnání s rokem 2023 nedošlo k výraznější změně počtu zjištěných závad.

V souladu s článkem 139 Nařízení EP a R (EU) 2017/625 o úředních kontrolách bylo uloženo 19 zvláštních opatření k zajištění bezpečnosti krmiv nebo k dodržení právních předpisů v oblasti krmiv. Na základě šetření zjištěných deliktů ÚKZÚZ uzavřel 19 případů správních řízení, souhrnná výše uložených pokut činí 252 tis. Kč.

Provozovatelé nejčastěji nedodrželi parametry deklarovaného složení krmiva, porušili limity maximální úrovně nežádoucích látek v krmivu dle Nařízení Komise č. 574/2011 nebo překročili maximální povolený limit obsahu doplňkové látky v krmivech.

1.3 Biologické zkoušení krmiv (BZK)

V dubnu 2024 začala biologická testace pro společnost DOMINANT GENETIKA s.r.o.,. Tato šlechtitelská firma nabízí oblíbeného hybrida D 853 tmavě červené barvy opeření. Tohoto hybrida lze ovšem vytvořit několika způsoby podle výchozích linií v hybridizačním křížení. Volba výchozích linií může ovlivnit parametry užitkovosti a spotřebu krmiva. Pro porovnání s klasicky komerčním hybridem D 853 byl do testace zařazen ještě nový alternativní hybrid Dominant Darkgreenshell DGS 107 ve dvou odlišných provedeních, lišících se pouze linií matky hybrida. Tento hybrid atraktivního modrého zbarvení peří s opeřenými běháky a chocholkou na hlavě vyniká snáškou tmavě až olivově zelených vajec. Testační směs byla navržena ve spolupráci s ČZU Praha a společností MIKROP Čebín.

Další testace byla provedena pro Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně, spolupracující se společností KOVOPROJEKTA BRNO A.S. V rámci projektu TAČR Delta 2 No: TM03000062, s názvem “Izolace kvalitních bílkovin pro krmiva technologií komplexního zpracování chromitých postružin a obdobných surovin”, se biologická testace krmných směsí na brojlerových kuřatech zaměřila na testaci směsí s částečnou náhradou sójového proteinu kolagenním hydrolyzátem. Cílem bylo ověřit účinnost inovativních krmných směsí, které obsahují kvalitní bílkoviny získané z netradičních surovin.

Na základě objednávky společnosti MycoProgress s.r.o., proběhla další biologická testace u středně rychle rostoucích kuřat Hubbard JA 757. Ověřovaným materiálem byly různé hladiny suroviny Cordyceps militaris a Pichta v krmných směsích BR 2.

A v neposlední řadě byly také provedeny dva výkrmové turnusy kohoutů pomalu rostoucího genotypu Isa Dual pro společnost INTEGRA, a.s. v rámci projektu “Testovací porážka drůbeže v Biologické testační stanici Lípa u Havlíčkova Brodu”.

Kontakt: vedoucí oddělení - Ing. Michal Beránek, mob.: 737 267 404, michal.beranek@ukzuz.gov.cz

2 ODDĚLENÍ HNOJIV (OdH)

Oddělení hnojiv schvaluje hnojiva (včetně rostlinných biostimulantů, pomocných půdních látek a substrátů - dále jen hnojiva) uváděná do oběhu čtyřmi legálními způsoby. Jedná se o registraci a ohlášení (podle zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech), vzájemné uznávání (podle Nařízení EP a Rady (ES) č. 2019/515) a CE hnojiva (podle Nařízení EP a Rady (ES) č. 2019/1009). CE hnojiva jsou však evidována a následně zveřejněna v Registru hnojiv pouze na základě žádosti výrobce, resp. dodavatele, protože tato hnojiva ze své podstaty žádné evidenci ani povinnému hlášení nepodléhají.

2.1 Schvalování

Podle zákona o hnojivech bylo vydáno celkem 510 rozhodnutí v režimu registrace a ohlášeno byla 255 hnojiv. V režimu vzájemného uznávání bylo ohlášeno 125 výrobků, dále bylo evidováno 78 CE hnojiv.

Do působnosti oddělení patří také schvalování programů použití kalů podle zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Bylo podáno 341 žádostí, z toho 4 žádosti byly zamítnuty. Důvodem zamítnutí programů bylo např. zamýšlené použití kalů v ochranných pásmech vodních zdrojů.

2.2 Odborný dozor

V rámci odborného dozoru byly odebrány celkem 264 vzorky, z toho 158 registrovaných hnojiv, 35 ohlášených hnojiv, 48 CE hnojiv, 7 vzájemně uznaných výrobků a 16 hnojiv určených k aplikaci na vlastní pozemky. Na základě nevyhovujících výsledků analýz vzorků bylo zrušeno 8 rozhodnutí o registraci a 3 ohlášení hnojiva. Důvodem bylo kromě nevyhovujících jakostních ukazatelů také překročení limitu rizikových prvků.

Cílené kontroly zaměřené na komposty, digestáty a statková hnojiva byly prováděny jak u registrovaných a ohlášených výrobků (jako součást odborného dozoru), tak jako kontrola výrobků určených pro vlastní potřebu.

Hnojiva, u nichž byly v roce 2024 zjištěny nadlimitní obsahy rizikových prvků

Výrobek	Překročení limitů rizik. Prvků (v mg prvku/kg vysuš. vz.)
Kompost	Ni (57,6/50)
Kompost	Ni (56,5/50)
Kompost	Ni (38,8/25*)
Kompost	Zn (690/600)

Cílené kontroly v roce 2024 - komposty, digestáty, statková hnojiva

Výrobek	Počet odebraných vzorků (překroč. limitů rizik. prvků/ nedodržení jakostních ukazatelů)	Překročení limitů rizik. prvků (v mg prvku/ kg vysuš. vzorku)
Komposty	98 (4/2)	Ni (57,6/50); Ni (56,5/50); Ni (38,8/25*); Zn (690/600)
Digestáty	13 (0/0)	
Statková hnojiva	11 (0/-)	

** limit pro ekologické zemědělství*

Kontakt: vedoucí oddělení - Ing. Jaroslav Houček, mob.: 737 267 194, jaroslav.houcek@ukzuz.gov.cz

3 ODDĚLENÍ VÝŽIVY ROSTLIN (OdVR)

3.1 Agrochemické zkoušení zemědělských půd

Pravidelné zjišťování agrochemických vlastností půdy se provádí v šestiletých cyklech a zahrnuje odběr vzorků, analýzy v NRL ÚKZÚZ a vyhodnocení výsledků v LPIS. AZZP je prováděno na základě zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky č. 275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2024 bylo prozkoušeno 387 tisíc ha z. p. a bylo odebráno 55 tisíc půdních vzorků.

Přehled prozkoušené výměry v krajích v roce 2024, plnění k 1. 4. 2025

Region	Počet ha zemědělské půdy	Počet vzorků
Středočeský	80 289	10 129
Jihočeský	60 940	8 900
Západočeský	45 600	6 250
Severočeský	30 500	4 600
Východočeský	56 456	8 385
Jihomoravský	75 500	11 500
Severomoravský	38 000	5 000
ČR celkem	**387 285**	**54 764**

Na zkoušených pozemcích se stanovuje: pH/$CaCl_2$, obsah P, K, Mg, Ca, B, Cu, Zn, Fe, Mn, S, Cd metodou Mehlich 3. Uživatelům výsledků je k dispozici i výpočet potřeby vápnění, stanovení KVK součtovou metodou a poměr K:Mg. Ve vybraných 5 100 vzorcích se stanovují parametry půdní organické hmoty: Cox, CTOT, NTOT, glomalin O4/6, poměr C:N. Výsledky se hodnotí samostatně pro ornou půdu, vinice, intenzivní sady, chmelnice a trvalé travní porosty, a jsou pro uživatele a vlastníky půdy dostupné on-line ve zprávách v LPIS. V roce 2024 byla spuštěna platforma vizualizace výsledků AZZP, která umožnuje tvorbu variabilních statistických tabulkových a grafických reportů na úroveň obcí s rozšířenou působností. Nástroj je dostupný na adrese: Vizualizace výsledků AZZP | ÚKZÚZ.

Na základě specifických požadavků byla poskytnuta pro výzkumné úkoly a projekty data z AZZP pro VUMOP, MZe, povodí Vltavy, VUKOZ, VUT.

Vážené průměry pH a přístupných živin za období 2018-2023, metoda Mehlich 3

kultura	výměra [ha]	pH	P	K	Mg	Ca	K:Mg
			[mg.kg^{-1} půdy]				
Orná půda	2 245 351	6,1	91	261	200	3 002	1,54
Chmelnice	4 326	6,2	306	491	331	3 562	1,54
Vinice	9 384	7,2	97	321	338	7 708	1,16
Ovocný sad	10 784	6,3	126	396	265	3 815	1,71
TTP	441 047	5,3	79	249	216	2 030	1,41
Zemědělská p.	2 710 891	6,0	90	260	204	2 864	1,51

Vážené průměry mikroelementů, síry a kadmia, za období 2018-2023, metoda Mehlich 3

kultura	výměra [ha]	B	Cu	Fe	Mn	Zn	S	Cd
		[mg.kg^{-1} půdy]						
Orná půda	1 510 697	1,06	3,2	296	121	5,2	19,6	0,13
Chmelnice	3 052	1,49	40,1	365	125	17,4	61,2	0,25
Vinice	4 804	1,54	13,9	119	153	6,4	14,8	0,12
Ovocný sad	7 451	1,33	8,2	289	124	8,6	19,8	0,14
TTP	226 394	0,67	2,7	360	80	5,3	18,3	0,15
Zemědělská p.	1 752 398	1,02	3,3	304	116	5,3	19,5	0,13

Vážené průměry parametrů půdní organické hmoty, živin za období 2014-2023, metoda NIRS

kultura	výměra [ha]	Cox	C_TOT	N_TOT	poměr C:N	Glomalin
		[% půdy]				[g.mg^{-1} půdy]
Orná půda	356 520	1,63	1,82	0,19	9,86	2,89
Chmelnice	315	1,54	1,67	0,18	9,32	3,72
Vinice	144	1,45	1,53	0,16	9,58	2,53
Ovocný sad	1361	1,72	1,86	0,20	9,60	3,02
TTP	20 852	2,37	2,76	0,26	10,68	3,11
Zemědělská p.	379 194	1,67	1,87	0,19	9,91	2,90

3.2 Dlouhodobé stacionární výživářské zkoušky a lyzimetrická sledování

V roce 2024 bylo na 11 zkušebních stanicích vedeno 6 stacionárních polních zkoušek na 1 503 pokusných parcelách. Dlouhodobě se zkouší různé způsoby hnojení, hodnotí se vliv na výnos, kvalitu pěstovaných plodin a změny půdních vlastností. V síti 12 lyzimetrických stanovišť v odlišných pedoklimatických podmínkách se od roku 1994 sledují ztráty živin z různých půdních profilů. Hodnotí se vstupy z organických a minerálních hnojiv, srážkových vod, případně závlahové vody a dále výstupy živin odčerpaných sklizní a ztráty živin zjištěné v eluátu.

Dlouhodobé stacionární zkoušky:

- Sledování vlivu stupňované intenzity hnojení na výnos plodin a agrochemické vlastnosti půd a bilanci živin, založeno 1972.
- Sledování vlivu různých intenzit hnojení na půdní úrodnost a změny agrochemických vlastností půdy v podmínkách závlahy, založeno 1978.
- Systémy organického hnojení ověřující minimalizaci nebo úplné vynechání hnojení minerálními hnojivy, založeno 1994.
- Porovnání účinnosti organických hnojiv kejdy, digestátů, kompostu a minerálního hnojiva při hospodaření ve zranitelné oblasti, založeno 2011.
- Ověření účinnosti stupňovaných dávek N, při konstantních hladinách P a K na změny dusíku v půdě, výnosy, kvalitu produktů a výrobnost osevního sledu, založeno 1996.
- Vliv obhospodařování travního porostu na produkci a kvalitu píce, botanické složení, změny vlastností půdy pod trvalým travním porostem v Závišíně, založeno 1969.

3.3 Vegetační nádobové zkoušky a krátkodobé testy

Ve vegetační hale v Brně bylo v roce 2024 založeno 13 nádobových zkoušek ve 463 nádobách. Pokračovalo ověřování vlivu agrouhlí na růst polních plodin a půdní vlastnosti při vysokých dávkách živin. Testován byl vliv hmyzího Frassu (obsah N 3,1 %) z chovu moučných červů, který je zdrojem živin a organických látek, na výnos v podmínkách sucha. Klíčení semen plevelů bylo testováno ve 115 vzorcích registrovaných kompostů s cílem ověřit, zda procesem kompostování dochází k eliminaci semen plevelů. Limit 3 rostliny v litru kompostu byl překročen u 19 % vzorků. Účinné látky POR klopyralid, atrazin (herbicidy), fluopyram, propiconazol (fungicidy), které mohou negativně ovlivnit růst citlivých kulturních rostlin jsou nejčastěji detekovanými rezidui pesticidů v kompostech. Kvalita, složení a růst rostlin byl testován v **16** komerčních pěstebních substrátech na petúniích a rajčatech. Podmínkám registrace nevyhověly 2 vzorky z důvodu nedodržení tolerance pH a abnormálně vysokých obsahů živin, které vedly k úhynu obou druhů rostlin.

Kontakt: vedoucí oddělení - Ing. Michaela Smatanová, Ph.D. mob.: 737 267 110, michaela.smatanova@ukzuz.gov.cz

4 ODDĚLENÍ PŮDY A LESNICTVÍ (OdPL)

4.1 Oblast zemědělské půdy

4.1.1 Bazální monitoring půd (BMP)

Monitoring zemědělských půd vznikl v roce 1992 za účelem dlouhodobého sledování stavu a změn půdních vlastností. Spočívá ve sledování fyzikálních a chemických půdních parametrů na stálých monitorovacích plochách stálými postupy. Síť pozorovacích ploch monitoringu sestává ze základního subystému, který je tvořen 187 plochami zemědělské půdy a ze subsystému kontaminovaných ploch se zvýšenými obsahy rizikových prvků. V tomto subsystému se nachází 27 lokalit.

V roce 2024 proběhly každoroční odběry půdních vzorků z vybraných monitorovacích ploch. Bylo odebráno 40 půdních vzorků ornice ze 30 stálých a 10 jednorázově vybraných ploch Bazálního monitoringu půd a 5 vzorků svrchního horizontu z ploch v chráněných územích určených ke stanovení vybraných perzistentních organických polutantů (PCB, HCH, HCB, DDT), PAH a uhlovodíků C_{10}-C_{40}. V těchto 40 vzorcích bylo dále stanoveno 100 účinných látek přípravků na ochranu rostlin. Dále byly v rámci BMP odebírány vzorky rostlin pro stanovení celkového obsahu rizikových prvků. Vzorky rostlin byly odebírány z 52 lokalit. Celkem bylo odebráno 84 vzorků rostlinného materiálu. Na 35 monitorovacích plochách BMP byly v prvním říjnovém týdnu odebrány půdní vzorky určené pro stanovení půdních mikrobiálních vlastností. Sada stanovovaných parametrů zahrnuje metody charakterizující biomasu, aktivitu a diverzitu půdních mikrobiálních společenstev. V závěru roku, před zámrzem, byly na 23 monitorovacích plochách odebrány vzorky ornice a podorničí určené ke stanovení minerálních forem dusíku, celkem 46 vzorků. Výsledky byly zpracovány do výroční zprávy.

V první polovině roku 2024 byly shromážděny a do databáze uloženy informace o hnojení, použitých přípravcích na ochranu rostlin a pěstovaných plodinách ze všech monitorovacích ploch BMP.

Vzhledem k tomu, že v průběhu trvání BMP došlo dvakrát ke změně klasifikačního systému půd, bylo v roce 2011 rozhodnuto, že u všech monitorovacích ploch BMP bude znovu vykopána pedologická sonda a popsán půdní typ podle platného Taxonomického klasifikačního systému půd ČR (Němeček a kol., 2011). V roce 2024 bylo vykopáno a popsáno 8 sond, z jejichž popsaných půdních horizontů byly odebrány porušené a neporušené (fyzikální válečky) vzorky. Celkem již bylo k 31. 12. 2024 překlasifikováno 132 ploch BMP.

Celkem pět monitorovacích ploch muselo být v roce 2024 přesunuto na jinou lokalitu. Důvodem byla výstavba na daných lokalitách, pouze v jednom případě byla plocha přesunuta z důvodu absence jakýchkoli podpůrných informací o ploše, včetně majitele pozemku.

Po dokončení analýz půdních vzorků odebraných v rámci tzv. základních odběrů, které se uskutečnily v průběhu roku 2019 byla zpracována data popisující stav a obsahy mikroelementů v zemědělských půdách. Problematika byla publikována v časopise Zemědělec.

Postupně pokračuje zpracování výsledků monitoringu k jednotlivým monitorovaným lokalitám. V roce 2024 byla podrobně vyhodnocena lokalita Příbram a Stratov.

4.1.2 Registr těžkých kovů

Registr těžkých kovů vznikl na počátku 90. let 20. století a v současné době je tvořen dvěma databázemi. První databáze obsahuje výsledky stanovení prvků ve výluhu 2M HNO_3. Rozšiřování této databáze bylo ukončeno v roce 2009; nyní obsahuje téměř 55 tis. vzorků. Druhá databáze je tvořena výsledky stanovení obsahů prvků po extrakci lučavkou královskou. Tato metoda je v rámci Registru těžkých kovů používána od roku 1998 dosud; databáze obsahuje více než 18 tis. vzorků.

Obsahy rizikových prvků v půdě jsou hodnoceny podle vyhlášky č. 153/2016 Sb., která vstoupila v platnost 1. června 2016. Byly definovány preventivní hodnoty, při jejichž překročení je nezbytné dodržovat opatření zamezující dalšímu zvyšování obsahů prvků v půdě a dále tzv. indikační hodnoty, při jejichž překročení by již mohlo dojít k ohrožení zdraví lidí a zvířat a snížení kvality rostlinné produkce.

Pro Registr těžkých kovů bylo v roce 2024 vybráno ze vzorků AZZP celkem 653 vzorků půd (649 vzorků bylo vybráno na základě předpokladu překročení Cd, Cu a Zn a 4 vzorky na zahuštění, tj. byly vybrány neovzorkované katastry) a dále bylo odebráno 36 vzorků půd po aplikaci kalů. O problematice bylo informováno v časopise Úroda.

Ve vzorcích z roku 2023 bylo 42 vzorků překračujících indikační hodnoty. O překročení byla informována Česká inspekce životního prostředí.

Rizikové prvky v zemědělských půdách ČR za období 1998–2024 (extrakce lučavkou královskou)

Rizikový prvek	Preventivní hodnota (vyhl. č. 153/2016 Sb.; mg.kg^{-1} sušiny)		Průměrný obsah (mg.kg^{-1})		Počet analyzovaných vzorků celkem	Procento vzorků překračujících preventivní hodnotu [2]		
	Lehké půdy[1]	Běžné půdy[2]	Lehké půdy	Běžné půdy[1]		Lehké půdy	Běžné půdy[1]	celkem
As	15	20	11,8	12,1	19385	15,7	9,2	10,1
Be	1,5	2,0	0,97	1,06	19597	12,7	4,0	5,2
Cd	0,4	0,5	0,25	0,32	19611	14,1	12,2	12,4
Co	20	30	10,3	11,8	19595	3,9	2,2	2,4
Cr	55	90	42,6	40,5	19616	17,9	4,1	5,9
Cu	45	60	20,0	24,1	19617	5,8	5,8	5,8
Hg[1]	0,3	0,3	0,09	0,10	58062	1,5	2,2	2,1
Ni	45	50	22,9	25,0	19617	4,6	5,1	5,0
Pb	55	60	27,7	29,0	19615	5,1	4,4	4,5
V	120	130	43,6	49,6	19575	0,9	2,9	2,9
Zn	105	120	79,2	79,0	19617	12,3	8,8	9,3

[1] uvedené hodnoty vyjadřují celkový obsah Hg

[2] hodnoty jsou vypočítané s nejistotou měření

4.1.3 Monitoring kalů z čistíren odpadních vod

V roce 2024 bylo odebráno 40 vzorků kalů z čistíren odpadních vod, jejichž produkce je dále využívána v zemědělství, nebo se jedná o velké a dlouhodobě monitorované ČOV. Ve všech vzorcích byl stanoven obsah rizikových prvků a ve vybraných 14 vzorcích organické polutanty (PCB, PAH, AOX, HCH, HCB, DDT, PBDE, PFAS).

4.1.4 Monitoring kvality půdy a rostlin po aplikaci kalů

V roce 2024 bylo odebráno 36 (již zmíněných) vzorků půd po aplikaci kalů a 15 vzorků rostlin. Ve vzorcích se provádí stanovení rizikových prvků.

4.1.5 Monitoring sedimentů

Od roku 1995 do konce roku 2024 bylo odebráno a zanalyzováno celkem 683 vzorků sedimentů (v roce 2024 to bylo 20 vzorků). Z uvedeného počtu je 364 rybníků „polních“ a 192 rybníků „návesních“, 73 rybníků „lesních“, 45 sedimentů z toků a 9 sedimentů z vodních nádrží. V sedimentech se provádí stanovení výměnného pH, zrnitosti, přístupných živin, rizikových prvků, PCB, HCH, HCB, DDT, PAH a uhlovodíků C_{10}-C_{40}. Zpracované výsledky jsou součástí výroční zprávy z monitoringu a byly také publikovány v periodiku Zemědělec.

Všechny činnosti oddělení probíhají v těsné spolupráci s Odborem kontroly zemědělských vstupů.

Data z monitoringu půd a vstupů do půdy jsou předávána do informačních systémů MZe LPIS, SAS. Na základě individuálních požadavků byla vybraná data z BMP a vstupů do půdy poskytnuta těmto subjektům: CENIA, VÚMOP, ČZU, VÚV TGM a VÚRV.

Úkol „Antimikrobiální rezistence v půdě“ plynoucí z dílčího cíle I.1.5 Akčního plánu Národního antibiotického programu v roce 2024 byl zaměřen na další skupinu léčiv (makrolidy) používanou zejména u skotu. Úkol byl zaměřen na rezidua tulathromycinu. Obsah tulathromycinu byl stanoven v chlévské mrvě a v půdě po aplikaci vyzrálé chlévské mrvy pocházející od medikovaných zvířat. Pomocí vhodných feno- a genotypových metod byly získány informace o abundanci bakterií a výskytu genů rezistence zodpovědných za rezistenci k makrolidům ve feces a chlévské mrvě. Díky modelovému polnímu pokusu bylo možné stanovit dobu přežívání rezistentních bakterií v půdním prostředí.

4.2 Lesnická činnost

V období červenec až srpen 2024 byly na 121 šetřených stanovištích provedeny odběry půdních vzorků a vzorků asimilačních orgánů lesních dřevin v rámci průzkumu výživy lesa v PLO 37 Kelečská pahorkatina a PLO 41 Hostýnskovsetínské vrchy a Javorníky. Tímto vzorkováním bylo dosaženo reprezentativního pokrytí celé PLO 37 i PLO 41 pro hodnocení chemizmu půd a obsahu prvků v asimilačních orgánech lesních dřevin.

V PLO 01 Krušné hory proběhla kontrola účinnosti leteckého vápnění po pěti letech od aplikace na lokalitách Kryštofovy Hamry C, Kovářská C, Litvínov C, Vejprty D, Jáchymov B a Hora Svaté Kateřiny C. Pro kontrolu vápnění byly odebrány vzorky z 29 stanovišť.

Pro dlouhodobé periodické šetření účinků vápnění na lesní ekosystémy bylo v období duben–říjen odebráno 40 vzorků půdní lysimetrické vody na lokalitě Javořice na Českomoravské vrchovině.

Pravidelné dendrometrické hodnocení pěstování rychle rostoucích dřevin v podmínkách bývalých horských pastvin na pokusných plochách ústavu ve Stachách na Šumavě proběhlo v září 2024.

V dubnu a v září 2024 byly podle požadavků LČR OŘ Vysočina provedeny odběry půdních vzorků a vzorků asimilačních orgánů celkem z 29 stanovišť.

Kontakt: vedoucí oddělení - Mgr. Šárka Poláková, Ph.D., mob.: 737 267 108, sarka.polakova@ukzuz.gov.cz

5 ODDĚLENÍ KONTROLY A APLIKAČNÍ TECHNIKY (OdKAT)

OdKAT mimo činností popsaných níže spolupracuje s OKZV na plánování kontrol POR, statistice POR (kterou dále zpracovává) a samostatně provádí kontroly distributorů POR. Kontroly uvádění POR na trh jsou zaměřovány především na propagaci POR a řešení podnětů třetích osob. Počet kontrol distribuce POR provedených OdKAT je zahrnut do počtů uvedených v bodě 7.2.3. OdKAT též administruje úředně odebrané vzorky POR.

Dále OdKAT spravuje databáze různých informací a dat, které platná legislativa ukládá držitelům povolení a distributorům POR zasílat ÚKZÚZ. Jedná se např. o oznamování POR uvedených na trh v ČR, oznámení o prodloužení doby použitelnosti POR a oznámení o přebalování POR.

5.1 Kontrolní testování aplikační techniky

Kontrolní testování aplikační techniky (KT) spočívá v přezkoumání způsobilosti zařízení pro správnou aplikaci přípravků u osob využívajících aplikační techniku v rámci své profesní činnosti.

Kontrolní testování aplikační techniky

Provozování KT je koncesovanou živností, k jejímuž vydání se příslušnému živnostenskému úřadu po předchozím zhodnocení způsobilosti žadatele o koncesi vyjadřuje OdKAT.

V roce 2024 byla posuzována 1 provozovna za účelem vydání koncesní listiny pro provádění KT a bylo provedeno 14 kontrol stávajících provozoven KT. Kontroly byly zaměřeny především na správnost postupu při provádění vlastního KT, používání odpovídajících zkušebních pomůcek a vedení evidence zařízení podrobených KT.

5.2 Registrace distributorů POR

Na webových stránkách ÚKZÚZ je dostupný tzv. „Registr distributorů POR“, což je seznam subjektů a jejich provozoven, kde mohou zemědělci a další uživatelé získávat POR určené pouze pro profesionální uživatele. Během roku 2024 bylo řešeno 24 žádostí o změnu registrace (změna údajů, pozastavení registrace, zrušení registrace, obnovení registrace) a 13 žádostí o první zápis do registru distributorů. V registru distributorů je zapsáno zhruba 310 subjektů s celkem asi 440 provozovnami.

5.3 Vzájemné uznávání pomocných prostředků

Možnost tzv. vzájemného uznávání pomocných prostředků na ochranu rostlin vychází z nařízení EP a R (ES) 2019/515, o vzájemném uznávání zboží uvedeného v souladu s právními předpisy na trh v jiném členském státě.

Součástí zákona o rostlinolékařské péči je mimo jiné povinnost oznámení ÚKZÚZ vzájemně uznaného pomocného prostředku před jeho prvním uvedením na trh v ČR. V roce 2024 bylo přijato 47 oznámení a názvy nově vzájemně uznaných pomocných prostředků byly zohledněny v registru POR na webu ÚKZÚZ.

Kontakt: vedoucí oddělení - Ing. Tomáš Jedlička, mob.: 602 472 248, tomas.jedlicka@ukzuz.gov.cz

6 ODBOR PŘÍPRAVKŮ NA OCHRANU ROSTLIN (OPOR)

Problematika posuzování rizik a účinků přípravků na ochranu rostlin a vyřizování podnětů a žádostí o povolení jejich uvádění na trh a používání, což tvoří náplň práce OPOR, zahrnuje tyto činnosti:

- povolování přípravků na ochranu rostlin a pomocných prostředků,
- hodnocení vlastností pesticidních účinných látek pro účely jejich schválení v EU,
- posuzování vlastností přípravků a jejich rizik pro životní prostředí,
- hodnocení účinnosti přípravků včetně nežádoucích vlivů na ošetřovanou plodinu,
- osvědčování Správné experimentální praxe (GEP).

OPOR dále vede tzv. Registr přípravků na ochranu rostlin, jehož účelem je zpřístupnit veřejnosti data týkající se povolených přípravků. Data jsou aktualizována 1 x denně, registr lze nalézt na: http://eagri.cz/public/app/eagriapp/POR/ .

Povolovací proces má dva stupně, schválení účinné látky Evropskou komisí a povolení přípravku v jednotlivých členských státech. Aby mohl být přípravek v České republice prodáván a používán, musí být stejně jako ve všech ostatních zemích Evropské unie povolen národním registračním úřadem, kterým je ÚKZÚZ, Odbor přípravků na ochranu rostlin.

V roce 2024 se celkový počet podaných žádostí o povolení, změnu nebo obnovu povolení přípravku oproti roku 2023, kdy dosáhl dosud nejvyššího počtu po vstupu ČR do EU, mírně snížil. Avšak byl vyšší než v roce 2022 a odpovídal průměru za období od roku 2017. V případech náročných na kapacitu hodnotitelského úseku, což zahrnuje zejména hodnocení, která Česká republika prováděla jako zpravodajský stát i pro další země Střední zóny, došlo oproti roku 2023 k výraznějšímu zvýšení.

Setrvale nízký počet žádostí o povolení nového pomocného prostředku již od roku 2022 je dán využíváním nařízení EP a Rady 2019/515 o vzájemném uznávání zboží uvedeného v souladu s právními předpisy na trh v jiném členském státě a o zrušení nařízení (ES) č. 764/2008, pod které lze pomocné prostředky spadající pod§ 54 zákona č. 326/2004 Sb. zahrnout.

Počet přijatých žádostí 2017–2024

V důsledku vývoje nových odborných metodik, připravovaných Evropským úřadem pro bezpečnost potravin (EFSA) bude nadále vzrůstat vnitřní pracnost a náročnost hodnocení jednotlivých oblastí POR. Proto bude třeba zajistit dostatečnou personální kapacitu v jednotlivých členských zemích, včetně České republiky, aby bylo zejména možno zajistit včasné posouzení účinných látek v procesu obnovy jejich schválení. Komise přestavila své návrhy na zjednodušení procesu uvádění na trh POR na bázi nízkorizikových a nechemických látek. Ty ale zatím tvoří jen velmi malý podíl z celkového počtu podaných žádostí.

Od 1. července 2023 začala být aplikována novela zákona č. 324/2004. Tato novela při vzájemném uznávání povolení z téže zóny zavedla pro ÚKZÚZ povinnost převzít závěry hodnocení a opatření k ochraně lidského zdraví bez posouzení ze strany resortu zdravotnictví.

Nová úprava přinesla zvýšený počet podnětů k povolení ze strany zemědělské praxe, který se patrně bude i v roce 2025 zvyšovat.

Počty rozhodnutí vydaných v roce 2024

Rozhodnutí vydaná v procesu národního povolování	
Nový přípravek – povolení formou vzájemného uznávání	2946
Nový pomocný prostředek	0
Změna povolení s hodnocením	217
Administrativní změna povolení	736
Řízení z moci úřední	80
Schválení plánu letecké aplikace	0
Povolení menšinového použití	79
Povolení přípravku k řešení mimořádných stavů v ochraně rostlin formou nařízení ÚKZÚZ	10
Rozhodnutí vydaná v procesu zonálního povolování	
ČR je zonálním zpravodajským státem	
Nový přípravek	45
Změna povolení	13
ČR je dotčeným členským státem	
Nový přípravek	0
Změna povolení	11
Další typy rozhodnutí	
Povolení souběžného obchodu	98
Hodnocení ekvivalence účinných látek	48
Hodnocení účinné látky	2

Účinná látka přípravku (tj. chemická látka nebo mikroorganismus, který působí účinek) musí být schválena Evropskou komisí. Podmínkou schválení je podání žádosti o posouzení účinné látky a předložení odpovídající dokumentace v některém členském státě Evropské unie. V České republice hodnocení účinných látek provádí Státní zdravotní ústav v Praze (SZÚ - oblast toxikologie, expozice operátora a rezidua) a ÚKZÚZ (OPOR - oblast fyzikálních a chemických vlastností, biologické účinnosti, ekotoxikologie a osudu a chování v životním prostředí). V roce 2024 se ČR podílela na novém hodnocení u 2 účinných látek jako zpravodaj. V roce 2024 bylo na OPOR dále podáno 35 žádostí o posouzení ekvivalence nového zdroje účinné látky.

Na hodnocení nových přípravků nebo změn spolupracují členské země v rámci tzv. zón. Jeden z členských států provádí hodnocení (tzv. zonální zpravodaj), ostatní státy závěry hodnocení připomínkují. V roce 2023 bylo na OPOR podáno 48 žádostí o hodnocení jako zonální zpravodaj a 69 žádostí o připomínkování.

Řada plodin pěstovaných v menším rozsahu zůstává žadateli o povolení opomíjena a možnosti ochrany jsou u nich omezené. OPOR zaměřuje svou činnost i na tuto oblast ve spolupráci s pěstitelskými sdruženími a výzkumnými ústavy. V období roku 2023 bylo dokončeno a vydáno celkem 79 povolení přípravků pro menšinová použití, což je dosud nejvyšší počet od vstupu do EU.

6.1 Osvědčování způsobilosti pracovat podle zásad GEP

Odbor osvědčuje způsobilost zkušebních organizací testovat přípravky na ochranu rostlin v souladu se Správnou experimentální praxí a zajišťuje dozor nad činností těchto pracovišť. Pouze výsledky získané zkušebnami s osvědčením GEP mohou být v České republice, nebo v jiných členských zemích Evropské unie, využity jako dokumentace pro posouzení biologické účinnosti při povolování přípravku.

V roce 2023 bylo provedeno 15 kontrol dodržování zásad Správné experimentální praxe. Pochybení při provádění pokusů zjištěna nebyla. Byly zjištěny pouze nedostatky v dokumentaci pracovišť, které budou odstraněny před začátkem další pokusnické sezóny.

Kontakt: ředitel odboru: Ing. Pavel Minář, Ph.D., mob.: 602 234 663, pavel.minar@ukzuz.gov.cz

7 ODBOR KONTROLY ZEMĚDĚLSKÝCH VSTUPŮ (OKZV)

Odbor kontroly zemědělských vstupů zajišťuje, kromě již výše zmiňovaných úředních kontrol krmiv, hnojiv a přípravků na ochranu rostlin u zemědělských subjektů registrovaných ÚKZÚZ, také kontroly v prvovýrobě (kontroly podmíněnosti spojené s kontrolou národních požadavků, národní kontroly a kontroly, které jsou na ústav delegovány platební agenturou).

7.1 Kontroly podmíněnosti

ÚKZÚZ, jako jedna z kompetentních kontrolních organizací, zajišťuje úřední kontrolu nad dodržováním požadavků podmíněnosti u zemědělských podnikatelů.

Během jedné kontroly na místě jsou inspektory prověřeny požadavky podmíněnosti spolu s požadavky národními (tj. bez vlivu na přímé platby), čímž je snížena administrativní zátěž kontrolované osoby.

V rámci kontrol podmíněnosti je kontrolováno pět tematických okruhů:

- **Kontrola podmínek ochrany vod před znečištěním fosforečnany** - dodržování podmínek kterými je zajištěno zemědělské hospodaření ve shodě s ochranou životního prostředí. Hospodaření v souladu s vymezenými podmínkami je jednou z podmínek poskytnutí plné výše přímých podpor.
- **Kontrola zemědělských podnikatelů hospodařících ve zranitelných oblastech.**

- **Kontrola zákazu hnojení a aplikace přípravků na ochranu rostlin v ochranných pásech kolem vod** (**DZES 4**). Zákaz aplikace hnojiv v nehnojeném pásu je inspektory v terénu fyzicky prověřován u všech žadatelů přímých plateb. Od roku 2014 kontrolují inspektoři kromě zákazu aplikace hnojiv v ochranném pásu také zákaz aplikace POR.
- **Kontroly nakládání s přípravky na ochranu rostlin u profesionálních uživatelů.** S ohledem na nové období Společné zemědělské politiky (SZP) jsou od roku 2023 požadavky podmíněnosti rozděleny do dvou podoblastí EU (vycházející ze dvou právních předpisů EU), a proto byly prováděny kontroly požadavků na používání POR v rámci kontroly typu PPH 7 a požadavky na skladování POR, zařízení pro aplikaci POR a nakládání s POR odborně způsobilou osobou v rámci kontroly typu PPH 8.

  Úřední kontrola požadavků PPH 7 a PPH 8 byla zaměřena na:
  - používání pouze povolených POR,
  - dodržování požadavků na ochranu podzemní vody při aplikaci POR se stejnou účinnou látkou,
  - dodržování povoleného rozsahu použití POR v souladu s údaji o jeho použití,
  - dodržování povoleného rozsahu dávkování POR, tzn., aby nebyla překročena nejvyšší povolená dávka stanovená v povolení POR,
  - dodržování omezení pro použití POR v ochranném pásmu zdrojů podzemních vod nebo vodárenských nádrží,
  - dodržování požadavků na ochranu včel a suchozemských obratlovců při aplikaci POR,
  - použití POR tak, aby nedošlo k zasažení rostlin mimo pozemek, na němž se prováděla aplikace,
  - dodržování stanovené ochranné vzdálenosti od břehové čáry při aplikaci POR za účelem ochrany vodních organismů,
  - dodržování ochranné vzdálenosti od oblastí využívaných širokou veřejností a/nebo zranitelných skupin obyvatel při použití POR,
  - dodržení ochranné lhůty v návaznosti na použití POR,
  - dodržení maximálního počtu ošetření v plodině,
  - splnění požadavků na odbornou způsobilost fyzických osob pro nakládání s POR,
  - dodržení kontrolního testování profesionálních zařízení pro aplikaci POR,
  - provádění pravidelné údržby a seřízení zařízení pro aplikaci POR pro zajištění jeho optimální funkce i v období mezi kontrolními testováními,
  - dodržení postupů pro přípravu postřikové kapaliny před aplikací a čištění profesionálního zařízení po aplikaci POR,
  - dodržení požadavků na skladování POR a pomocných prostředků na ochranu rostlin podle § 46 zákona o rostlinolékařské péči a nakládání s odpady (obaly od POR včetně nespotřebovaných POR a pomocných prostředků) v souladu se zákonem o odpadech.

7.1.1 Zjištěná pochybení

Porušení požadavků podmíněnosti má vliv na konečnou výši přiznaných dotací. K nejčastěji konstatovaným pochybením se řadí nepředložení aktuálního schváleného havarijního plánu, nebo Programu použití upravených kalů. I během kontrol podmíněnosti je zaprotokolováno nesprávné uložení hnojiv na zemědělské půdě na místech, která nebyla uvedena v HP jako místa vhodná k uložení hnojiv.

U zemědělských podnikatelů hospodařících v oblastech zranitelných dusičnany bylo zjištěno nesprávné uložení hnojiv na ZP, kdy byla hnojiva ukládána na místech, která nebyla v havarijním plánu uvedena jako místa vhodná k uložení hnojiv. Během úředních kontrol bylo zjištěno porušení období zákazu hnojení a dále hnojení digestátem na promrzlou půdu. V roce 2024 bylo konstatováno překročení max. povoleného limitu na DPB s podopatřením Integrovaná produkce brambor. V neposlední řadě byla porušena podmínka max. doby uložení na pozemku (12. měsíců).

Mezi nejčastější porušení, která byla zjištěna v rámci kontrol nakládání s POR u profesionálních uživatelů POR, patřilo použití POR mimo povolený rozsah použití (tj. použití POR do nepovolené plodiny), nedodržení omezení pro použití POR v ochranném pásmu zdrojů pitné vody (OPVZ) a zasažení rostlin mimo cílovou plochu, na níž se prováděla aplikace POR. V roce 2024 byla analýzou odebraných vzorků rostlin a půdy při prověřování tří podnětů zjištěna rezidua POR odpovídající aplikaci, ale v záznamech nebylo použití POR uvedeno. V jednom případě se jednalo o použití POR na pozemku v II. stupni ochranného pásma podzemního zdroje vody (OPVZ), i když je použití POR dle etikety v návaznosti na rozhodnutí o povolení ÚKZÚZ z použití v OPVZ vyloučeno.

Přehled provedených kontrol podmíněnosti za rok 2024

Kontroly podmíněnosti	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
Ochrana vod před znečištěním fosforečnany PPH1+	265	7
Nitrátová směrnice	109	4
DZES 4	205	0
Kontroly zásad potravinového práva	245	1
Kontroly používání POR	579	12
Kontroly celkem	**1403**	**24**

*Kontroly plánované, následné, mimořádné (na podnět)

• Kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

7.2 Národní kontroly

7.2.1 Kontroly v oblasti krmiv

Národní kontroly v oblasti krmiv jsou zaměřeny na provozy, které vyrábějí krmiva výhradně pro zkrmení ve vlastním hospodářství s chovem zvířat a vyrobená krmiva tedy neuvádějí na trh. Kontroly jsou zaměřeny na dodržování bezpečnosti i kvality používaných komponentů a vyráběných krmiv, včetně dodržování zásad správné praxe při výrobě,

skladování i distribuci vyrobených směsí do chovných jednotek kontrolované osoby. Během kontrol na místě je zajišťován i odběr vzorků krmiv, doplňkových látek a premixů pro laboratorní analýzu.

7.2.1.1 Zjištěná pochybení

V roce 2024 bylo provedeno celkem 375 národních kontrol krmiv u faremních výrobců krmiv pro potřeby vlastních hospodářství. Dodatečnou kontrolou nebyl zjištěn žádný případ porušení předpisů.

7.2.2 Kontroly v oblasti hnojiv

V rámci prvovýroby je při kontrolách ověřováno vedení evidence o použitých hnojivech, skladování a používání hnojiv, vše v souladu s platnou legislativou. V prvovýrobě kontroluje ÚKZÚZ rovněž používání upravených kalů z čistíren odpadních vod (kontroly ČOV) a sedimentů na zemědělské půdě.

Mimo prvovýrobu je ústavem kontrolována oblast uvádění hnojiv a pomocných látek do oběhu – jejich balení, označování, výroba a distribuce v obchodní síti.

Přehled provedených národních kontrol za rok 2024

Kontroly hnojiv - národní	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
Kontroly výroby, uvádění hnojiv do oběhu, označování, balení, skladování	128	6
Kontroly používání, skladování hnojiv v prvovýrobě	43	8
Kontrola sedimentů	8	0
Kontrola oprávněných osob	194	14
Celkem kontroly hnojiv dle zákona	32	6
Kontroly používání upravených kalů z ČOV	32	6

*Kontroly plánované, následné, mimořádné (na podnět)
• Kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

7.2.2.1 Zjištěná pochybení

V praxi se inspektoři ústavu setkávají s případy, kdy byla statková hnojiva uložena na místě, které nebylo uvedeno ve schváleném havarijním plnu (HP), případně na místech, která jsou pro uložení hnojiv nevhodná (např. na melioracích atd.).

V dalším případě bylo na základě stížnosti provedeno místní šetření, při kterém bylo zjištěno, že během aplikace došlo k úletu hnojiva na sousedící soukromý pozemek. K přímému vniknutí hnojiva do vodních zdrojů nedošlo.

Inspektoři se setkali s případy aplikace hnojiv na půdu zamrzlou či pokrytou vrstvou sněhu anebo s nezapravením digestátu do 24 hod od jeho rozprostření na pozemek.

U kontrol používání sedimentů v zemědělské prvovýrobě nebylo zjištěno žádné pochybení související legislativy.

To, že kaly nejsou používány v souladu se zpracovaným programem použití kalů na zemědělské půdě (aplikace kalu ještě před schválením příslušného programu anebo k dodaným kalům nebyly předloženy programy použití kalu), patří ke každoročním

prohřeškům. V dalším případě samotné umístění kalu na pozemku nebylo v souladu s programem použití kalů a upravené kaly nebyly použity do měsíce od jejich umístění na cílovém pozemku. Nebo nebylo zasláno hlášení o předpokládané aplikaci upravených kalů na zemědělskou půdu.

Do oběhu byla uvedena hnojiva, která nebyla v souladu (příp. byla v rozporu) s podmínkami registrace, např. nesplnění limitních hodnot rizikových prvků, nebo byla na trh uvedena hnojiva, která nesplňovala podmínky označování nebo v označení hnojiva nebyly uvedeny všechny povinné údaje.

7.2.3 Kontroly přípravků na ochranu rostlin v obchodní síti

Za rok 2024 bylo inspektory provedeno celkem 703 kontrol distributorů přípravků a pomocných prostředků na ochranu rostlin, porušení požadavků bylo zjištěno u 116 kontrol a vydáno bylo 10 opatření k nápravě v návaznosti na protokol o kontrole. Během kontrol na místě je také zajišťován odběr vzorků přípravků na ochranu rostlin. V roce 2024 bylo v rámci ČR odebráno 39 vzorků přípravků k laboratorním analýzám, kdy se ověřoval soulad přípravku s podmínkami uvedenými v rozhodnutí o povolení (ověřuje se, zda jejich vlastnosti a složení splňují požadavky předepsané specifikace).

7.2.3.1 Zjištěná pochybení

Mezi nejčastější typy závad patří mimo prodej a skladování přípravků s prošlou dobou použitelnosti, prodej přípravků nepovolených a závady v označování a balení přípravků, také nesprávná propagace a prodej přípravků přes internet. V rámci kontrol byli distributoři také upozorňováni na nové povinnosti uvádět na trh přípravky určené pro profesionální uživatele opatřené předepsaným 2D kódem a údaje o těchto přípravcích zasílat do jednotného úložiště dat. Na základě zjištěných porušení v oblasti distribuce přípravků bylo v roce 2024 vydáno 16 rozhodnutí o uložení sankce.

7.2.4 Kontrola nakládání s přípravky na ochranu rostlin u profesionálních uživatelů

V roce 2024 bylo provedeno 1000 národních kontrol u žadatelů i nežadatelů o dotace. V rámci sedmi kontrol bylo zjištěno porušení povinností při nakládání s POR.

Na základě podnětu byly v roce 2024 provedeny cílené kontroly u pěstitelů máku setého za účelem ověření, zda nebyl k ošetření osiva máku použit POR obsahující nepovolenou účinnou látku thiamethoxam, který byl naposledy v České republice povolen k použití v přípravku Cruiser OSR nařízením ÚKZÚZ do 31. 3. 2023.

V rámci 7 OdKZV bylo zkontrolováno 11 zemědělských subjektů a odebráno 6 vzorků namořeného osiva máku a 10 vzorků rostlin máku setého, které byly předány k analýze reziduí do NRL ÚKZÚZ.

Na základě výsledků analýz pěti vzorků osiva máku setého byla zjištěna rezidua thiamethoxamu v nízkých koncentracích oproti množství, které by se na osivu nacházelo po použití obvyklé dávky mořidla Cruiser OSR (v řádech tisíců, nikoli jednotek mg/kg). U dodavatelů vzorkovaného osiva máku bylo šetřením inspektory ÚKZÚZ zjištěno, že mořičku, kterou použili k moření partie osiva máku v roce 2024, použili v předchozích letech k moření osiva přípravkem Cruiser OSR, a tím došlo pravděpodobně k sekundární kontaminaci při moření osiva máku v roce 2024 u dodavatele osiva.

7.2.4.1 Zjištěná pochybení

Kontrolami bylo zjištěno zejména zasažení necílové plochy v souvislostí s aplikací POR a nedodržení požadavků na vedení záznamů o použitých POR.

7.2.5 Kontroly ekologického zemědělství

Výběr subjektů pro národní kontroly je prováděn OdEZ v rámci rizikové analýzy na základě specifických rizikových faktorů. V roce 2024 byly v prvním kole rizikové analýzy vybírány ekologické podniky hospodařící na orné půdě (celkem vybráno 14 podniků). Druhé kolo rizikové analýzy bylo zaměřeno na kontrolu ekologických vinohradníků. Rizikovým faktorem v obou kolech výběru ÚKZÚZ bylo možné použití přípravků na ochranu rostlin (herbicidů, insekticidů, fungicidů) nepovolených v ekologické produkci. V roce 2024 bylo provedeno celkem 16 národních kontrol ekologického zemědělství, přičemž u jednoho subjektu byla zjištěna porušení požadavků platných pro ekologický způsob hospodaření.

7.3 Kontrolní testování aplikační techniky

S přípravky na ochranu rostlin souvisí také kontrolní testování aplikační techniky, které spočívá v přezkoumání způsobilosti zařízení pro správnou aplikaci přípravků u osob využívajících aplikační techniku v rámci své profesní činnosti.

Kontrolní testování aplikační techniky

7.4 Delegované kontroly

Delegované kontroly jsou zajišťovány pro platební agenturu SZIF – Státní zemědělský intervenční fond a v malé míře pro Státní ústav pro jadernou bezpečnost (SÚJB). Pro SÚJB se odebírají vzorky krmiv na stanovení obsahu radionuklidů.

7.4.1 Kontroly podmínek v rámci agroenvironmentálně - klimatických opatření a agroenvironmentálně navazujících klimatických opatření

Tyto kontroly se zaměřují na dodržování limitů při hnojení v rámci ošetřování travních porostů (louky, pastviny), zatravňování orné půdy, dodržování podmínek v případě hnojení v oblastech Natura 2000, posuzování limitů hnojení u zeleniny pěstované v rámci integrované produkce, kontrolu provádění pravidelných řezů v ekologických a integrovaných ovocných sadech. Pravidelné ošetřování se kontroluje rovněž ve vinicích, které jsou obhospodařovány v režimu integrované produkce.

7.4.2 Kontrola ekologicky hospodařících zemědělských podnikatelů

Kontrolou ekologicky hospodařících zemědělců byl ÚKZÚZ pověřen od roku 2010. Vedle kontrol subjektů, které vybírá Státní zemědělský intervenční fond a kterých bylo v roce 2024 celkem 273, provádí ÚKZÚZ výběr určitého procenta pro výkon svých vlastních kontrol. Výběrový soubor je vždy tematicky zaměřen, v jarních měsících se např. ověřuje pastevní chov zvířat, dále subjekty hospodařící na orné půdě a v létě a na podzim se odebírají vzorky ovoce a révy vinné (listy i plody) na stanovení přípravků na ochranu rostlin, tedy látek nepovolených v ekologickém režimu hospodaření.

7.4.3 Kontrola minimálních požadavků u celofaremních ekoplateb

Od roku 2024 ústav kontroluje dodržování tzv. minimálních požadavků pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin i u žadatelů o dotace na celofaremní ekoplatbu.

7.4.4 Odebírané vzorky krmiv a rostlinného materiálu pro potřeby SÚJB a SZIF

Objem odebíraných vzorků krmiv (seno, siláže, krmné směsi) pro monitoring radionuklidů byl v roce 2024 celkem 50 vzorků. Vzorky technického konopí (celkem 12) byly odebrány u 6 pěstitelů konopí. Vzorky jsou odebírány na stanovení obsahu tetrahydrocanabinolu (THC), přičemž plochy využívané k produkci konopí je možné považovat za způsobilé pouze tehdy, pokud obsah THC v použitých odrůdách nepřesáhne hodnotu 0,3 %. Obsah tetrahydrocanabinolu kolísá v závislosti na pěstované odrůdě, popřípadě na době odběru vláken.

Přehled provedených delegovaných kontrol za rok 2024

Delegované kontroly	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
AEKO	22	0
AEKO23	455	9
EZ23	289	5
EK – ekoplatba základní	170	4
Kontrola konopí – odběr vzorku	6 (12 vzorků)	0 (0 vzorků)
Celkem kontroly	**942**	**18**

*Kontroly plánované, následné, mimořádné (na podnět)
•Kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

7.4.4.1 Zjištěná pochybení

V jednom případě nebyl dodržen zákaz pěstování kukuřice, brambor, řepy cukrové, řepy krmné, bobu polního, sóji, slunečnice nebo čiroku na ZP se sklonitostí převyšující 7°, jejichž jakákoliv část se nachází ve vzdálenosti menší než 25 m od útvaru povrchových vod nebo od hranice ochranného pásma vodního zdroje I. stupně.

Během kontrol na místě bylo zjištěno překročení max. povoleného limitu na DPB s podopatřením AEKO - titul Integrovaná produkce brambor. U kontroly dodržování podmínek platných pro druhově bohaté pastviny byla zjištěna aplikace herbicidu bez souhlasného stanoviska Orgánu ochrany přírody (OOP). V případě titulu Vodárenská nádrž Švihov byla zaprotokolována aplikace nepovoleného POR a dále byla zjištěna aplikace POR, jenž je vyloučena z použití v ochranném pásmu II. stupně zdroje povrchové vody (OPVZ). U opatření „integrovaná ochrana vinic“ nebyl dodržen minimální počet aplikací přípravků na ochranu rostlin povolených v ekologickém zemědělství za rok, plísni révové a padlí révovému. Zanedbání povinnosti provádět pravidelný řez k prosvětlení korun ovocných stromů, odstranění suchých a nemocných větví u ekologických sadů, nebo u sadů v integrované produkci ovoce, se řadí k nejčetnějším porušením. Pokud jde o povahu zjištěných porušení při kontrolách ekologického zemědělství, jednalo se o chov zvířat bez přístupu na otevřená prostranství, použití konvenčního rozmnožovacího materiálu rostlin bez udělené výjimky, nákup vyššího než povoleného počtu konvenčních zvířat, nedostatečné množství podestýlky v chovu skotu, nepředložení dokladů o nákupu zvířat a společné skladování ekologického a konvenčního produktu bez dostatečného oddělení. Jeden případ (chov skotu s vazným ustájením), kdy některá chovaná zvířata byla ve špatném výživném a zdravotním stavu, byl vyhodnocen jako problematický z pohledu welfare zvířat a předán k došetření Státní veterinární správě (SVS).

7.5 Odborná způsobilost pro nakládání s POR

ÚKZÚZ zajišťuje v souladu se zákonem č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) konání zkoušek odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky na ochranu rostlin. ÚKZÚZ ve spolupráci s místně příslušnými orgány ochrany veřejného zdraví v rámci těchto zkoušek ověřuje znalosti a vydává „Osvědčení o odborné způsobilosti III. stupně“. V roce 2024 ÚKZÚZ uspořádal 50 zkoušek, během kterých bylo vyzkoušeno celkem 258 žadatelů o III. stupeň

odborné způsobilosti. Na základě vykonané zkoušky bylo v roce 2024 vydáno 258 „Osvědčení III. stupně“.

Na webových stránkách ÚKZÚZ je k dispozici „Registr držitelů osvědčení o odborné způsobilosti osob pro nakládání s přípravky II. a III. stupně“ .
Registr držitelů odborně způsobilých osob (e-agri)

7.6 Statistika spotřeby POR

Inspektoři ÚKZÚZ prováděli sběr a zpracování dat o spotřebě POR za předchozí kalendářní rok od 3 427 subjektů vybraných Českým statistickým úřadem (ČSÚ) pro 19 zemědělských plodin. Data o spotřebě POR slouží ke zpracování statistiky spotřeby POR pro účely Ministerstva zemědělství, Ministerstva životního prostředí, Českého statistického úřadu (EUROSTAT), Českého hydrometeorologického ústavu a pro účely poskytování informací na žádost držitelů povolení POR, KHS, obcí atd. Data jsou následně zveřejňována na webových stránkách ÚKZÚZ.
Spotřeba přípravků na ochranu rostlin (POR) a pomocných prostředků (PP) a spotřeba účinných látek obsažených v POR a PP | ÚKZÚZ (eagri.cz)

Kontakt: ředitel odboru - Ing. Kamil Cigánek, mob.: 737 267 171, kamil.ciganek@ukzuz.gov.cz